

PROVINCIALE WATERSTAAT VAN GRONINGEN

Nr. 5626

Groningen, 3 juni 1975.

Bijlagen: terug: 4
 nieuw: 1 situatie 1 : 25.000

Bericht op: kantbeschikking Ged. Staten
 d.d. 7 mei 1975, nr.
 6359/16, 2e afd.

Onderwerp: behoud watermolens i.d.
 ruilverkaveling "Stedum-
 Loppersum".

De met nevenvermelde kantbeschikking hierbij teruggaande brief d.d. 4 maart 1975 betreft een verzoek van de hoofddirecteur van de rijksdienst voor de monumentenzorg aan de hoofdingenieur-directeur van de landinrichting te Groningen tot het behoud van een drietal windwatermolens in de ruilverkaveling "Stedum-Loppersum".

Naar aanleiding hiervan moge het volgende nog dienen.

Blijkens de dezerzijds bijgevoegde situatietekening schaal 1 : 25.000, blijven alle drie waterwindmolens aan het boezemwater staan.

In het plan voor de ruilverkaveling Stedum-Loppersum kunnen de uitlopen van de molens op het boezemwater m.i. zonder bezwaar worden gehandhaafd.

Langs de Noorderhoeksmeerstermolen (nr. 1) komt in het kader van de ruilverkaveling een nieuwe poldertocht, waarop de molen kan worden aangesloten. Wanneer het nabij deze molen te stichten poldergemaal zou uitvallen, kan de Noorderhoeksmeerstermolen als reservebemaling dienen voor het gebied van rond 2000 ha, dat op het nieuw te bouwen gemaal wordt aangesloten.

De Garrelsweerster Kloostermolen (nr. 2) zou eveneens als reservebemaling kunnen dienen voor hetzelfde gebied, als deze molen met het polderwatergangenstelsel in verbinding wordt gebracht. In het voorlopige plan van wegen en waterlopen is hierin in ruilverkavelingsverband niet voorzien. Bedoelde verbinding is te realiseren door het graven van een korte extra (hoofd) watergang, b.v. zoals is aangeduid door A of B op de situatietekening.

Aan:

Gedeputeerde Staten

der: provincie

GRONINGEN.

typ.f.s.coll.

De watermolen De Palen (3) met een eigen bemalingsgebied van rond 650 ha, zou als reservebemaling kunnen blijven uitslaan op het Westertwiftwerdermaar, als het plan van wegen en waterlopen wordt uitgebreid met een nieuw te graven stukje hoofdwatgang dat dan in verbinding zou moeten worden gebracht met het geprojecteerde hoofdwatgangenstelsel.

Het bevorderen van het behoud van de 3 onderhavige windwatermolens in het kader van de Wet B.W.O., komt mij, gezien de toekomstige situatie, zinvol en verantwoord voor, als ook de prov. Molencommissie en de hierbij betrokken waterschappen Hunsingo en Fivelingo, alsmede de rijkswaterstaat, zich met een en ander zouden kunnen verenigen.

Gelet op het vorenstaande lijkt het mij dienstig de hoofdingenieur-directeur van de landinrichting te Groningen hiervan in kennis te stellen met verzoek de mogelijkheden tot behoud van deze molens nader onder ogen te willen zien en uw college hieromtrent te berichten, waarna eventuele verdere stappen zouden kunnen worden overwogen.

De directeur-hoofdingenieur
van de provinciale waterstaat:

PROVINCIAAL BESTUUR VAN GRONINGEN

Nr. 6359/5, 2e afdeling.

Aan de Provinciale Groninger Molencommissie,
Sint Walburgstraat 22,
Groningen.

BIJLAGEN: 1

ANTWOORD OP

ONDERWERP: behoud watermolens in de ruilverka-
veling "Stedum-Loppersum".

GRONINGEN, 16 september 1975.
Postbus 610.

verzonden: 23 SEP 1975

Hierbij vragen wij uw aandacht voor het volgende.

Bij de in afschrift hierbijgaande brief van de hoofddirecteur van de rijksdienst voor de monumentenzorg van 4 maart 1975, nr. 261.977, wordt gepleit voor functioneel behoud van een drietal windwatermolens in de ruilverkaveling "Stedum-Loppersum".

Naar wij menen te weten blijven alle drie windwatermolens aan het boezemwater staan.

In het plan voor de ruilverkaveling Stedum-Loppersum kunnen de uitlopen van deze molens op het boezemwater naar onze mening zonder bezwaar worden gehandhaafd.

Langs de Noorderhoeksmeerstermolen zou in het kader van de ruilverkaveling een nieuwe poldertocht komen, waarop de molen kan worden aangesloten. Wanneer het nabij deze molen te stichten poldergemaal zou uitval- len, kan de Noorderhoeksmeerstermolen als reservebemaling dienen voor het gebied van rond 2000 ha, dat op het nieuw te bouwen gemaal wordt aange- sloten.

De Garrelsweerster Kloostermolen zou eveneens als reservebemaling kunnen dienen voor hetzelfde gebied, als deze molen met het polderwa- tergangenstelsel in verbinding wordt gebracht. In het voorlopige plan van wegen en waterlopen is hierin in ruilverkavelingsverband niet voor- zien. Bedoelde verbinding is te realiseren door het graven van een korte extra (hoofd)watergang, bijvoorbeeld zoals is aangeduid door A of B op de situatietekening.

De watermolen De Palen met een eigen bemalingsgebied van rond 650 ha, zou als reservebemaling kunnen blijven uitslaan op het Westerwilt- werdermaar, als het plan van wegen en waterlopen wordt uitgebreid met een nieuw te graven stukje hoofdwatergang dat dan in verbinding zou moe- ten worden gebracht met het geprojecteerde hoofdwatergangenstelsel.

Het komt ons zinvol voor om met toepassing van de wet bescherming waterstaatswerken in oorlogstijd de onderhavige drie molens een reserve- bemalingsfunctie te geven.

Gaarne vernamen wij ter zake uw mening.

Gedeputeerde staten der
provincie Groningen:

[Handwritten signature], voorzitter.

[Handwritten signature], 1. griffier.

Ministerie van Landbouw
en Visserij

Cultuurtechnische Dienst
Faunabeheer
Staatsbosbeheer
Visserijen

de Hoofdingenieur-Directeur
voor de Landinrichting
in de provincie Groningen

34953	2
1823.116.5	4

Aan het Kollege van Gedeputeerde
Staten,

Postbus 610,
Provinciehuis,

GRONINGEN.

Engelse Kamp 6
Groningen
telefoon (050) 239111

betreft op schrijven van 16 september 1975.
uw kenmerk 6359/5; 2e afd.
onderwerp Behoud watermolens rvk. "Stedum-
Loppersum".

dagtekening 15 december 1975.
ons kenmerk 3497.
bijlage(n) 4.

In antwoord op Uw bovenvermeld schrijven deel ik U hierbij het
volgende mede.

Zoals aan de Rijksdienst voor de Monumentenzorg is medegedeeld
(zie bijlage 4) is in het rapport ex artikel 34 voor de ruil-
verkaveling "Stedum-Loppersum" aandacht geschonken aan de moge-
lijkheid voor een bijdrage in de kosten van de restauratie van
enkele molens.

De uitlopen van de molens van de polders "De Palen" en de
"Garrelsweersterkloostermolenpolder" zullen, voorzover thans valt
te overzien, inderdaad zonder veel bezwaar kunnen worden gehand-
haafd. Ten behoeve van de molen van de "Noorderhoeksmeesterpolder"
zullen bij de bouw van het gemaal en de bijkomende werken voor-
zieningen worden getroffen om de uitloop van deze molen intact
te laten. Daarvoor zal ondermeer een aquadukt moeten worden ge-
bouwd over de toevoerleiding naar het gemaal en een duiker moeten
worden gelegd onder de nieuw aan te leggen weg (zie bijlage 3).

Het huidige, voorlopige plan van wegen en waterlopen voorziet
inderdaad niet in een verbinding tussen de molens en het toekom-
stige waterlopen-stelsel. Op de bijlagen 1, 2 en 3 staat aange-
geven hoe een verbinding tussen het waterlopenstelsel en de be-
treffende molens tot stand zou kunnen worden gebracht. Ten aanzien
van de molens van de polders "De Palen" en "Garrelsweersterklooster-
molenpolder" zijn hierbij een tweetal oplossingen mogelijk
(a en b). Hierbij dient te worden vermeld dat de te kiezen oplos-
sing met name afhankelijk zal zijn van de toedeling.
Ten aanzien van een eventuele toevoerleiding naar de molen van
"De Palen" zij vermeld dat deze een ongunstige invloed zal hebben
op de toedelingsmogelijkheden van de naast deze gelegen boerderij
(zie bijlage 1).

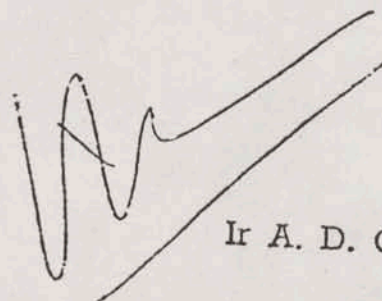
Het spreekt voor zich, dat voor de hierboven genoemde voorzieningen extra werken nodig zullen zijn. Deze zullen niet alleen bestaan uit het verlengen van bepaalde waterlopen; de afmetingen van een deel van de reeds geplande waterlopen zullen ook moeten worden afgestemd op de in Uw schrijven bedoelde functie als reserve-bemaling. Het lijkt mij gewenst om de uit de extra werken voortvloeiende meerkosten te betrekken bij de beoordeling van de totale restauratiekosten van de betreffende molens.

Ten aanzien van de hiervoor genoemde functie als reservebemaling dient verder het volgende te worden opgemerkt. Indien de molen van "De Palen" op het waterlopenstelsel wordt aangesloten, wordt deze in verbinding gebracht met het bemalingsgebied van het aan het Westervijtwerdermaar geplande gemaal. Dit bemalingsgebied is ruim 850 ha groot. Gezien de geringe bemalingskapaciteit van een molen lijkt het mij noodzakelijk om na te gaan welk deel van de 850 ha in geval van nood zal kunnen overschakelen op vrije lozing. Ook hiervoor zullen dan voorzieningen moeten worden getroffen. Het lijkt mij gewenst om dit aspect ook bij de beschouwing te betrekken.

Indien de molens van de "Garrelsweersterkloostermolenpolder" en de "Noorderhoeksmeesterpolder" op het waterlopenstelsel worden aangesloten, kunnen zij inderdaad als reservebemaling dienen voor een gebied van bijna 2000 ha. Ook voor dit gebied zou kunnen worden nagegaan of een deel van het gebied in geval van nood eventueel op vrije lozing zou kunnen overschakelen.

Op de kaartbijlagen is aangegeven hoe een verbinding tussen de molens en het waterlopenstelsel tot stand zou kunnen worden gebracht; het lijkt mij echter niet juist om op dit moment het voorlopig plan van wegen en waterlopen in die zin te wijzigen, omdat een en ander niet het gevolg is van bezwaren, die zijn ingediend tijdens de daarvoor wettelijk vastgestelde termijn. Mijns inziens kan deze aangelegenheid het best worden voorgelegd aan de te zijner tijd te benoemen Plaatselijke Commissie. Tijdens de uitvoering van de ruilverkaveling zal namelijk meer inzicht ontstaan omtrent de toedeling, terwijl dan ook het noodzakelijke overleg met de waterschappen kan plaatsvinden. Blijkt het dan nodig het voorlopig plan van wegen en waterlopen te wijzigen, dan zijn de belanghebbenden in de gelegenheid, krachtens artikel 79 van de gewijzigde ruilverkavelingswet, van deze wijzigingen kennis te nemen en eventueel hun bezwaren tegen deze wijzigingen in te dienen.

DE HOOFDINGENIEUR-DIREKTEUR
VOOR DE LANDINRICHTING,

Ir. A. D. Oostra

WATERSCHAP

FIVELINGO

Molen Cie

Gedeputeerde staten
van de provincie Groningen
Postbus 610,
GRONINGEN

Uw kenmerk

6359/5, 2e afd.

Uw brief van

16sep75

Ons kenmerk

99 D/W

Appingedam, 20 xfebruari 1976

Tel. (05960) 2 34 31

Onderwerp

behoud watermolens
in de ruilverkaveling
Stedum-Loppersum:
De Kloostermolen, te Garrelsweer

In antwoord op uw bovenvermelde brief delen wij u, met betrekking tot de windwatermolen De Kloostermolen, te Garrelsweer, mee, dat het hoofdbestuur naar aanleiding van de brief, van 30 mei 1975, nr. 906 M/68-69, van de provinciale Groninger molencommissie, aan onze waterbouwkundige, 16 juli 1975 heeft besloten:

- a. tot restauratie van De Kloostermolen, te Garrelsweer, tot een bedrag van f. 95.000,--;
- b. tot het aanvragen van subsidie voor deze molen in het kader van de wet bescherming waterstaatswerken in oorlogstijd (b.w.o.);
- c. na toezegging van subsidiëring als bedoeld onder b; het hoofdbestuur, aangevuld met de leden der onderdeelbesturen voor te stellen te besluiten de onder a bedoelde investering toe te voegen aan de begroting 1976.

Wij veroorloven ons u korthedshalve te verwijzen naar de bij deze brief gaande fotocopies van

- ././ 1. de brief, van 30 mei 1975, nr. 906 M/68-69, van de provinciale Groninger molencommissie, aan de heer H. Rozema, waterbouwkundige van dit waterschap;
- ././ 2. de bij deze brief gevoegde begroting, van 23 april 1975, van de Fa. Th. Bremer & Zonen, molenbouw, Adorp, betreffende restauratie van De Kloostermolen, te Garrelsweer en het afschrift van
- ././ 3. het besluit, van 16 juli 1975, onder punt 5, van het hoofdbestuur.

Aangezien De Kloostermolen al eerder tot b.w.o.-molen is verklaard, verzoeken wij u te bevorderen, dat in het kader van de wet b.w.o. een zo hoog mogelijke subsidie in de restauratiekosten van vermelde molen wordt verleend.

In verband met het onder letter d, op het tweede blad, van het besluit van het hoofdbestuur gestelde, delen wij u voor de goede orde mee, dat het hoofdbestuur, aangevuld met de leden der onderdeelbesturen, in zijn verga-

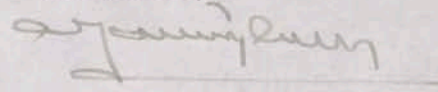
dering van 28 januari 1976, tot toevoeging van bedoelde investering, aan de begroting voor 1976, heeft besloten.

Gecommitteerden uit het hoofdbestuur
van het waterschap F I V E L I N G O,

(get.) J. LESMAN , voorzitter.

(get.) A.J.A. DIJKSTRA , secretaris.

Voor afschrift,
De secretaris van het waterschap
FIVELINGO,

Afschrift:
Provinciale Groninger molencommissie,
Postbus 630,
G R O N I N G E N
=====

ter kennisneming

WATERSCHAP

FIVELINGO

Gedeputeerde staten
van Groningen,
Postbus 610
GRONINGEN
=====

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk
629 D/WAppingedam, 3 december 1976
Tel. (05960) 2 34 31

Onderwerp

behoud watermolens
in de ruilverkaveling
Stedum-Loppersum:
De Kloostermolen, te Garrelsweer

5./.

In aansluiting op onze brief, van 20 februari 1976, nr. 99 D/W, betreffende het bovenvermelde onderwerp, zenden wij u hierbij een fotocopie van de 11 november 1976 door ons van de secretaris van de provinciale Groninger molencommissie ontvangen herziene begroting, van 7 april 1976, van de firma Th. Bremer & zonen, molenbouw, te Adorp, van restauratiekosten van De Kloostermolen, te Garrelsweer.

Deze begroting belooft thans (met inbegrip van 16 % b.t.w.) een bedrag van f. 104.000,--

Bij de 2e begrotingswijziging 1976 (d.d. 28jan76, u toegesonden 9apr76) is voor restauratie van De Kloostermolen, een bedrag toegevoegd aan de begroting 1976 van het waterschap Fivelingo, van

" 95.000,--

nieuwe raming hoger

f. 9.000,--

Bij de 2e begrotingswijziging 1976 is ervan uitgegaan dat in de restauratiekosten van deze molen 90 % subsidie zal worden verleend.

Onder mededeling, dat u - zodra mogelijk - een op de nieuwe raming van kosten aangepaste begrotingswijziging zal worden toezonden, verzoeken wij u

- de afdoening van onze in de eerste alinea vermelde brief, van 20 februari 1976, nr. 99 D/W, te bespoedigen;
- uw goedkeuring te hechten aan de 2e begrotingswijziging 1976.

Gecommitteerden uit het hoofdbestuur
van het waterschap F I V E L I N G O,

(get.) J. LESMAN , voorzitter.

(get.) A.J.A. DIJKSTRA , secretaris.

Voor afschrift,
De secretaris van het waterschap
FIVELINGO,

✓ niet bij deze brief

Afschrift: ter kennisneming
Provinciale Groninger molencommissie,
Postbus 630
GRONINGEN
=====